

Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Muudatused on seotud riigireformi 2019.–2023. a tegevuskavas sisalduva vanglate teenuste konsolideerimisega, millest enamik muudatusi jõustusi 10.10.2021.¹ Vanglate põhimäärustes ja vangla sisekorraeeskirjas täpsustatakse Viru Vangla haldusosakonna juhataja ja vangla direktori vahelist ülesannete ja pädevuse jaotust ning volituste ulatust.

Vanglaametnike ja vanglas töötavate riigiametnike töötasustamise määruks muudetakse palgamäärasid selleks, et vangla saaks tösta vanglaametnike põhipalkasid. Vanglaametnike põhipalk määratakse vangistusseadusest lähtuvalt ministri määruks reguleeritud palgamäära alusel. 2022. a riigieelarvega suureneb vanglate kui siseturvalisuse asutuste palgafond 5%².

Määruks muudetakse järgmisi õigusakte:

- 1) justiitsministri 26. märtsi 2008. a määruks nr 11 „Viru Vangla teenistujate koosseis“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.10.2021, 3;
- 2) justiitsministri 6. detsembri 2001. a määruks nr 92 „Tallinna Vangla põhimäärus“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.07.2021, 4;
- 3) justiitsministri 6. detsembri 2001. a määruks nr 87 „Tartu Vangla põhimäärus“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.07.2021, 5;
- 4) justiitsministri 13. juuni 2006. a määruks nr 20 „Viru Vangla moodustamine ja põhimäärus“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.07.2021, 6;
- 5) justiitsministri 30. novembri 2000. a määruks nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.07.2021, 7;
- 6) justiitsministri 25. jaanuari 2001. a määruks nr 11 „Kinnipeetava vanglast vabastamise kord“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 23.03.2021, 15;
- 7) justiitsministri 22. aprilli 2013. a määruks nr 13 „Vanglaametnike ja vanglas töötavate riigiametnike töötasustamine“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.10.2021, 4.

Määruks eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Justiitsministeeriumi vanglate osakonna õiguse ja arenduse talituse nõunik Laura Glaase (Laura.Glaase@just.ee, 620 8219). Eelnõu on keeleliselt toimetanud õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Mari Koik (Mari.Koik@just.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb kaheksast paragrahvist.

Vangla sisekorraeeskirjas tehakse vajalikud muudatused ülesannete osas, mis on varem läinud üle Viru Vangla haldusosakonnale, kuid kus on vaja täpsustada vangla direktori ja Viru Vangla haldusosakonna juhataja ülesannete, pädevuse ja volituste jaotust. Näiteks sätestatakse vaiete ja kahju hüvitamise taotluste lahendamise pädevus vastavalt sellele, kas vaie puudutab vangla või haldusosakonna tegevust. Viimasel juhul on vaide ja kahju hüvitamise taotluse lahendamise pädevus Viru Vangla haldusosakonnal. Ülesannetest, mis on konsolideerimise käigus läinud üle haldusosakonnale, jäetakse välja viide vangla direktorile, kuna direktor ei vastuta enam nende ülesannete täitmise eest. Näiteks on kinnipeetava isiklike toimikute pidamine haldusosakonna ülesanne, kuid tutvumiseks loa andmise õigus on vangla sisekorraeeskirja järgi praegu jätkuvalt vangla direktoril. Muudatuse järel annab loa haldusosakonna juhataja.

Palgamäära vahemik võimaldab töötasustamisel arvestada teenistuja individuaalset panust. Määruks lisades on muudetud nende teenistuskohdade kõrgeimat palgamäära, kus määratud põhipalgad on ülemise palgamäära lähedased, et võimaldada praktikas jätkuvalt teha individualiseeritud palgaotsuseid

¹ Vt ka justiitsministri 02.07.2021. a määruks nr 15 „Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmine“ seletuskiri, kättesaadav dokumendiregistrist: <https://adr.rik.ee/jm/dokument/10849811>

² 2022. aasta riigieelarve seadus 464 SE. Internetis kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/5fa7ad72-a625-4580-9644-589d392668ce/2022.%20aasta%20riigieelarve%20seadus>, 22.12.2021.

teenistuskohadel, kus see on vanglale seatud eesmärkide täitmise huvides enim põhjendatud. Muudatused ei too kaasa kellegi palga muutmist, kuid võimaldavad teenistustlikest vajadustest lähtuvalt teha vajalike spetsialistide puhul individualiseeritud otsuseid.

Paragrahviga 1 muudetakse Viru Vangla teenistujate koosseisu. Koosseisus tehakse kaks muudatust.

Viru Vangla teenistujate koosseisus muudetakse nende üksuste koosseisus olevate kriminaalhooldusametnike ametinimetust, kelle töö sarnaneb rohkem sotsiaaltöötaja kui kriminaalhooldaja omaga. Ametinimetuse muudatus ei mõjuta ametnike ülesandeid. Samuti jääb ametikoht riigiametniku kohaks. Muudatus on kohta silmas pidades positiivne, kuna riigiametnikel on erinevalt kriminaalhooldusametnikest lühem katseaeg ning erinev katseaja sisu. Ühtlasi võimaldab personali- ja palgaarvestuse andmekogu SAP edaspidi teha koosseisust selgemaid väljavõtteid, kuna ei ole vaja enam käsitsi eristada kriminaalhooldusametnike kohtadest kohti, mis seda oma sisu poolest ei ole.

Viru Vanglas on kriminaalhooldusametnikud nii vangla numbriga üksuste koosseisus ja avavanglaosakonnas, kui ka kriminaalhooldusosakonna koosseisus. Kuigi kohtadel on sama ametinimetuse, ei täida nad kõik samalaadilisi ülesandeid. I–V üksuses (v.a III üksuses, kus enamik ametnikke on kriminaalhooldajad) töötavate kriminaalhooldusametnike tööülesanded erinevad oluliselt kriminaalhooldusosakondades töötavate ametnike tööülesannetest. Üksuste ja avavanglaosakonna kriminaalhooldusametnike ametikohad on vanglas, kriminaalhooldusosakondade kriminaalhooldusametnike ametikohad on kriminaalhooldusosakondade esindustes, mis paiknevad erinevatel aadressidel.³ Vangla kriminaalhooldusosakonnas töötava kriminaalhooldusametniku põhiülesanded on kriminaalhooldusaluste käitumise ja nende kohtu või prokuratuuri poolt pandud kohustuste täitmise kontrollimine ning kriminaalhooldusaluste sotsiaalse kohanemise soodustamine eesmärgiga mõjutada neid hoiduma süütegude toimepanemisest. Viru vangla territooriumil (üksustes ja avavanglaosakonnas) töötavad kriminaalhooldusametnikud ei täida kriminaalhooldusseadusest tulenevaid ülesandeid, nagu nt erakorralise ettekande koostamine, kriminaalhooldusalusele keelatud aine tarvitamise kontrollimine, hoolduskava koostamine jms. Kuivõrd üksustes ja avavanglaosakonnas töötavate kriminaalhooldusametnike tööülesanded on võrreldes kriminaalhooldusosakonnas töötavate kriminaalhooldusametnikega väga erinevad, siis muudetakse üksuse ja avavanglaosakonna kriminaalhooldusametnike ametinimetust. Vangla territooriumil töötava kriminaalhooldusametniku põhiliseks tööülesandeks on sotsiaalprogrammide läbiviimine ja kinnipeetavate nõustamine. Ametinimetuse muutmisel on arvestatud, et siseterritooriumil töötavate kriminaalhooldajate tööülesanded on pigem sarnased teistes vanglates töötavate sotsiaaltöötajate tööülesannetega. Seetõttu on Viru Vangla üksustes ja avavanglaosakonnas töötavate kriminaalhooldusametnike uus ametinimetuse sotsiaaltöötaja. Muudatuse eesmärk on ühtlustada vanglates samu ülesandeid täitvate teenistujate ametinimetusi.

Teise muudatusega kaotatakse taasühiskonnastamise valdkonnas üks vanemkaplani ametikoht ja lisatakse koosseisu täiendav kaplani koht. Vanemkaplani koht on vakantne ja seega ei kaasne muudatusega täiendavaid toiminguid. Muudatuse tulemusel jääb vangla koosseisu üks vanemkaplani ametikoht ja 6 kaplani ametikohta. Viru Vanglas ei ole enam vaja kahte vanemkaplani ametikohta, sest kaplanite töö koordineerimiseks piisab ühest vanemkaplani kohast. Täiendav kaplani koht aga annab vanglale rohkem ressursi, et teha vangidega tööd.

Paragrahvidega 2, 3 ja 4 muudetakse Tallinna Vangla, Tartu Vangla ja Viru Vangla põhimääruseid. Kõigi kolme vangla põhimäärustes tehakse sarnased muudatused. Muudatustega täpsustatakse vangla direktori ja Viru Vangla haldusosakonna ülesannete ja pädevuse jaotust ning vanglate esindamisega seonduvat.

Punktiga 1 sätestatakse nii Tallinna Vangla, Tartu Vangla kui ka Viru Vangla põhimääruses, et vangla direktor juhib vanglat asutuse juhina nende ülesannete täitmisel, mida ei täida Viru Vangla haldusosakond. Muudatus on seotud teenuste konsolideerimisega Viru Vangla haldusosakonda. Haldusosakonna ülesanded on loetletud justiitsministri 13. juuni 2006. a määruse „Viru Vangla moodustamine ja põhimäärus“ §-s 111. Nende ülesannete täitmine ei ole vangla direktori ülesanne ja seetõttu täpsustatakse ka vangla põhimääruses, et haldusosakonna ülesannete täitmisel esindab vanglaid haldusosakonna juhataja. Tallinna Vangla ja Tartu Vangla põhimäärustes on sätestatud, et Viru Vangla haldusosakond täidab justiitsministri 13. juuni 2006. a määruse nr 20 „Viru Vangla

³ Vt Viru Vangla direktori 17.06.2019. a käskkiri nr 1-1/60 „Viru Vangla kriminaalhooldusosakonna põhimääruse kinnitamine“ punkt 9.1, arvutivõrgus kättesaadav: [viru_vangla_kriminaalhooldusosakonna_pohimaarus.pdf](#)

moodustamine ja põhimäärus" §-s 11¹ nimetatud ülesandeid ja muid õigusaktidest tulenevaid ülesandeid ka Tallinna Vanglas. Vangistusseaduse § 105¹ lõike 1 esimese lause kohaselt määrab valdkonna eest vastutav minister ülesannete jaotuse Justiitsministeeriumi ja vanglate vahel. Sama sätte kolmanda lause kohaselt kehtestab ülesannete jaotuse ja ülesannete ülemineku korra vanglate ja Justiitsministeeriumi vahel valdkonna eest vastutav minister määrusega. Kuivõrd vangla direktori ja Viru Vangla haldusosakonna juhataja ülesannete jaotus on sätestatud vanglate põhimäärustes, siis sätestatakse muudatusega selgelt, millised ülesanded on vangla direktoril ja millised ülesanded Viru Vangla haldusosakonna juhatajal. Samasisuline muudatus tehakse kõikide vanglate põhimäärustes (vt eelnõu § 3 punkt 1, § 4 punkt 1).

Punktiga 2 täpsustatakse vanglate põhimäärustes vangla direktori õigusi seoses riigivara kasutamisega. Kehtiva sätte sõnastuse järgi vastutab direktor riigivara säilimise ja heaperemeheliku kasutamise eest. Muudatuste tulemusel jääb vangla direktorile vastutus vaid selle riigivara suhtes, mis on tema valdusesse antud. Muudatus on seotud eelnõu § 4 punkti 5 muudatustega, mille järgi käsutab vanglate riigivara ja vastutab selle säilimise ja heaperemeheliku kasutamise eest Viru Vangla haldusosakonna juhataja. Kuna riigivara käsutamise ülesanne läheb üle haldusosakonna juhatajale, siis täpsustatakse vangla direktori ja haldusosakonna juhataja volitusi riigivara kasutamisel ja käsutamisel.

Paragrahvide 2 ja 3 punktiga 3 sätestatakse vanglate põhimääruses, et Viru Vangla haldusosakonna juhataja ülesanded, pädevus ja volitus Tartu Vangla või Tallinna Vangla esindamisel on määratud justiitsministri 13. juuni 2006. a määruses nr 20 „Viru Vangla moodustamine ja põhimäärus“. Sel viisil välditakse Viru Vangla haldusosakonna juhataja ülesannete, pädevuse ja volituste dubleerimist vanglate põhimäärustes, samas on normi rakendajale selge, millises õigusaktis need on sätestatud.

Paragrahvi 4 punktide 3–8 muudatused

Punktiga 3 sätestatakse, et Viru Vangla haldusosakond lahendab haldusosakonna tegevusvaldkonda puudutavaid vaideid ja kahju hüvitamise taotlusi. Põhimääruse § 17¹ lõike 2 punkti 8² järgi vaatab haldusosakonna juhataja läbi vaide, mis on esitatud haldusosakonna koosseisus oleva teenistuja tegevuse peale. Sellest tulenevalt täpsustatakse ka haldusosakonna sätetes vaiete lahendamise sisepädevust vanglateenistuses.

Punktiga 4 sätestatakse, et Viru Vangla haldusosakonna juhataja käsutab vanglate riigivara ja vastutab selle säilimise ja heaperemeheliku kasutamise eest. Kuna haldusosakonna ülesannete hulka kuulub juba praegu vanglatele varade ja materjalide hankimise korraldamine, siis on otstarbekas, et ka vastutus selles osas on haldusosakonnal. Vangla direktor vastutab jätkuvalt temale kasutada antud riigivara eest.

Punktiga 5 sätestatakse, et haldusosakonna juhataja allkirjastab haldusosakonna ülesannete täitmise käigus koostatud lepingud. Põhimääruse kohaselt koordineerib ja korraldab vanglate ülest hanketegevust haldusosakond. Kuna hanketegevuse ülesanne ja teave ettevalmistatud lepingute sisu kohta on tervikuna haldusosakonnal, siis on mõistlik, kui ka haldusosakonna juhatajal on õigus vanglate hangetega seotud lepinguid allkirjastada.

Punktiga 6 sätestatakse, et haldusosakonna juhataja vaatab läbi kahjunõude, mis on esitatud haldusosakonna tegevuse peale. Viru Vangla haldusosakond on Viru Vangla põhimääruse järgi vangla struktuuriüksus, mis allub Justiitsministeeriumi vanglate valdkonna asekanstlerile. Muudatuse tulemusel on sisepädevuse järgi lisaks vangla direktorile õigus lahendada kahjunõudeid ka Viru Vangla haldusosakonnal. Haldusosakonna pädevuses on üksnes nende kahjunõuete lahendamine, mis puudutavad haldusosakonna tegevust. Muus osas jääb kahjunõuete läbivaatamise pädevuse jaotus samaks.

Punktiga 7 täiendatakse §-i lõigetega 3 ja 4. Lõikega 3 sätestatakse, et haldusosakonna juhataja esindab haldusosakonna ülesannete täitmisel kõiki vanglaid. Muudatus on seotud eelnõu §-de 2, 3 ja 4 punkti 1 muutmisega. Muudatusest tulenevalt sätestatakse see põhimõte ka haldusosakonna juhataja pädevust reguleerivas sättes. Lõikega 4 sätestatakse, et haldusosakonna juhataja esindab riiki kohtus tsiviilasjades ning tsiviilkostjana kriminaalasjades, mis on seotud Tallinna Vangla, Tartu Vangla või Viru Vangla ülesannete täitmisega. Haldusosakonna juhataja võib anda esindamiseks volitusi haldusosakonna ametnikule ja töötajale. Muudatuse tulemusel on vanglate kohtuasjades esindamiseks kasutada suurem ressurss, kuna lisaks vanglate juristidele on esindamise õigus ka õigusteenistuse juristidel. Esindusõiguse ulatus otsustatakse sisepädevuse alusel. Osa õigusteenusest on antud juba varem üle haldusosakonnale (vt põhimääruse § 11¹ lõike 1 punkt 8). Nimelt on Viru Vangla haldusosakonnal õigus osutada vanglateülest õigusteenust ja esindada vanglat oma volituste piires kohtumenetluses. Põhimääruse § 21 lõike 2 kohaselt rakendatakse määruse § 11¹ lõike 1 punkti 8 alates

1. jaanuarist 2022. aastast. Sellest tulenevalt täpsustatakse muudatusega, et vanglate esindamise õigus on ka Viru Vangla haldusosakonna juhatajal või tema volitatud haldusosakonna ametnikul või töötajal. VVS § 44¹ lõike 1 kohaselt on riigi seaduslik esindaja kohtus tsiviilasjades ja kriminaalasjades kannatanu ja tsiviilkostjana ministeeriumi valitsemisala piires minister. Minister võib riigi esindamiseks kohtus anda üld- ja erivolitusi. Varem oli volitus kohtus esindamiseks põhimääruse alusel vaid vangla direktoril või tema volitatud isikul. Vangla esindamine toimub sisepädevuse alusel ja muudatuse järel saab kohtus esindamiseks volitusi anda lisaks vangla direktorile ka Viru Vangla haldusosakonna juhataja. Erinevus seisneb selles, et haldusosakonna teenistuja, kellele on antud volitus kohtus esindamiseks, võib esindada kõiki vanglaid. Vangla direktor saab jätkuvalt anda volitusi kohtus esindamiseks vaid oma vangla teenistujale. Muudatuse jõustumise järel ei pea justiitsminister andma haldusosakonna teenistujale eraldi volitust, sest kohtus esindamise edasivolitus on olemas määrukses.

Paragrahviga 5 muudetakse vangla sisekorraeeskirja.

Punktiga 1 muudetakse § 1¹ lõiget 2. Sätte kehtiva sõnastuse kohaselt vaatab direktor läbi vaide, mis on esitatud üksuse juhi otsuse peale või seoses täiendavate julgeolekuabinõude kohaldamisega, kinnipeetava avavanglasse või tagasi kinnisesse vanglasse paigutamisega, välja arvatud juhul, kui otsuse on teinud vangla direktor, ning muu vanglas töötava, kuid üksuse koosseisu mittekuuluva isiku, haldusakti või toimingu peale. Muudatusega välistatakse direktori õigus vaadata läbi vaiet, mis on esitatud Viru Vangla haldusosakonda kuuluva isiku haldusakti või toimingu peale. Vaide lahendamise pädevus on VangS § 1¹ lõike 4¹ alusel jagatud vangla ja Justiitsministeeriumi vahel, sõltuvalt sellest, kas vaie on esitatud vangla direktori või vanglas töötava isiku haldusakti või toimingu peale. Justiitsministeerium vaatab läbi vangla direktori haldusakti või toimingu peale esitatud vaideid. Vanglateenistus vaatab läbi muu vanglas töötava isiku haldusakti või toimingu peale esitatud vaideid. Seega tuleneb VangS-ist, et muu vanglas töötava isiku haldusakti või toimingu peale esitatud vaide lahendamise pädevus on vanglateenistusel. Vanglateenistusse kuuluvad VangS § 105¹ lõike 2 kohaselt Justiitsministeeriumi koosseisus vanglateenistuse ülesannete täitmiseks ettenähtud ametikohad ja vanglad. Kuna ka haldusosakonna teenistujate peale esitatud vaiete lahendamise pädevus on põhimääruse järgi Viru Vangla haldusosakonna juhatajal, mitte aga vangla direktoril, siis muudetakse ka vangla sisekorraeeskirja sätet nii, et sellest on selgesõnaliselt välistatud haldusosakonna tegevust puudutavad vaied.

Punktiga 2 täiendatakse § 1¹ lõikega 4, mille kohaselt vaatab direktor läbi kahju hüvitamise taotluse, mis on esitatud vangla tegevuse peale, välja arvatud kahju hüvitamise taotluse, mis on esitatud Viru Vangla haldusosakonna tegevuse peale.

Punktiga 3 täiendatakse määrust §-ga 1⁹, millega sätestatakse, et Viru Vangla haldusosakonna juhataja otsustuspädevus on määratud justiitsministri 13. juuni 2006. a määrukses nr 20 „Viru Vangla moodustamine ja põhimäärus“. Kuivõrd erinevate vangla teenistujate otsustuspädevused on määratud ka vangla sisekorraeeskirjas, kuid haldusosakonna ülesanded, volitused ja pädevus sisalduvad peamiselt Viru Vangla põhimääruses, siis õiguselguse huvides lisatakse ka vangla sisekorraeeskirja viide nimetatud õigusaktile. Kuna osa vangla ülesandeid täidab Viru Vangla haldusosakond, siis on normi rakendaja jaoks selgem, kui ka viide õigusaktile, milles on reguleeritud haldusosakonnaga seonduv, nähtub vangla sisekorraeeskirjast.

Punktiga 4 asendatakse § 29 lõikes 2, § 30³ lõike 1 sissejuhatavas lauseosas ja § 30⁴ lõikes 3 viide vangla direktorile viitega Viru Vangla haldusosakonna juhatajale. Muudatused puudutavad isikliku toimikuga tutvumist, vanglas kinnipidamise õiendi väljastamise taotluse rahuldamata jätmist ja kinnipidamisõiendi vormi. Neid ülesandeid võib käsitada pigem tugitegevuse valdkonna ülesannetena, mis ei ole otseselt seotud karistuse täideviimise sisuküsimustega, mistõttu ei ole vaja, et neid täidaks vangla direktor. Kuivõrd need ülesanded on antud Viru Vangla haldusosakonnale ja vangla direktor seda ülesannet enam ei täida, on vaja määrust selles osas muuta. Praegu annab isikliku toimikuga tutvumise loa vangla direktor või tema määratud isik. Muudatuse järel annab loa Viru Vangla haldusosakonna juhataja või tema määratud isik. Muudatuse järel on ka kinnipidamisõiendi väljastamise rahuldamata jätmine Viru Vangla haldusosakonna juhataja määratud vanglateenistuja pädevuses. Samuti kinnitatakse kinnipidamisõiend edaspidi mitte vangla direktori määratud isiku, vaid haldusosakonna juhataja määratud isiku allkirjaga. Muudatuse tulemusel on haldusosakonna ja vangla direktori ülesannete jaotus ja pädevuse ulatus selgelt kirjeldatud.

Punktidega 5, 6 ja 8–10 jäetakse sätetest välja viide vangla direktorile juhtumitel, kus otsuse teeb või loa annab haldusosakonna ülesannetest tulenevalt Viru Vangla haldusosakonna juhataja. Muudatused puudutavad isikliku toimikuga tutvumise taotluse lahendamist ja võõrkeelse dokumendi tõlkimist.

Punktiga 7 täiendatakse sätet nii, et võõrkeelse vaide ja kahjunõude koos lisadega enne menetlusse võtmist saadab tõlkijale, kellega on sõlmitud leping, kas vangla või Viru Vangla haldusosakond. Vaide ja kahjunõude edastab vangla või haldusosakond vastavalt sellele, kas vaide või kahjunõue puudutab vangla või haldusosakonna tegevusvaldkonda.

Paragrahviga 6 muudetakse kinnipeetava vanglast vabastamise korda. Kehtiva sõnastuse järgi kinnitatakse vabastamisõigend vangla direktori või tema määratud isiku ja kinnipeetava allkirjaga. Muudatuse tulemusel kinnitatakse vabastamisõigend Viru Vangla haldusosakonna juhataja või tema määratud isiku ja kinnipeetava allkirjaga.

Paragrahviga 7 muudetakse vanglaametnike ja vanglas töötavate riigiametnike töötasustamise määrust ja selle lisasid.

Relvastatud üksuse liikmeks nimetatud vanglaametniku põhipalk, mis sisaldab tasu relvastatud üksuse ülesannete täitmise eest, määratakse relvastatud üksuse liikme palgamäära alusel. Põhipalga sisalduv tasu relvastatud üksuse ülesannete täitmise eest on rühma liikmel 240 eurot, rühma liikmel, kes töötab kvartalis keskmiselt vähemalt viies öises vahetuses kuus, 330 eurot, rühma liikmel, kes on koerajuht, 350 eurot ja rühma juhil 380 eurot. Muudatuse tulemusel on põhipalga sisalduv tasu relvastatud üksuse ülesannete täitmise eest on rühma liikmel 300 eurot, rühma liikmel, kes töötab kvartalis keskmiselt vähemalt viies öises vahetuses kuus, 400 eurot, rühma liikmel, kes on koerajuht, 420 eurot ja rühma juhil 450 eurot.

Ühtlasi muudetakse määrusega palgamäärasid, mis on reguleeritud määruse lisades. Muutmine ei tingi iseenesest ühegi ametniku palga suurenemist, vaid muudatus loob võimaluse tõsta ka nende vanglaametnike palkasid, kelle põhipalk praegu võrdub maksimaalse palgamääraga. Vanglaametnike ja riigiametnike palgamäärad kehtestatakse vangistusseadusest tulenevalt teenistuskohdade kaupa vahemikena. Iga konkreetse ametniku palga määrab asutuse juht vastava ametikoha palgamäära piires. Palgamäärade vahemikel põhinev palgasüsteem võimaldab juhil määrata ametnikule individuaalse palga. See avaldab omakorda motiveerivat mõju parema töösooritusega ametnikele ja samal ajal innustab tagasihoidlikumaid töötulemusi saavutanud ametnikke paremini töötama, kuna töö eest saadav tasu on korrelatsioonis töö tulemustega. Palgamäärade vahemike korrigeerimisel arvestatakse vanglate paiknemise regionaalset erinevust ja tagatakse palgavahemike proportsionaalne erinevus nagu kehtivas määruseski. Kui üldjuhul muudetakse vaid palgamäära kõrgemat määra, siis erandjuhul muudetakse ka nende palgamäärade alumist määra, mis on praegu väiksem kui 2022. aasta 1. jaanuarist⁴ kehtiv töötasu alammäär. Seal kehtestatakse uueks alammääraks praegu kehtiva töötasu alammäär. Sisekaitseakadeemia osas on muudetud nii palgamäära alumust kui ka ülemist määra ja need ettepanekud on kooskõlastatud Siseministeeriumiga e-kirja teel. Alammäära muutmine toob kaasa ka vanglaametniku staažitasu tõusu, mida arvutatakse alammäärast.

Eelnõu § 8 sätestab määruse rakendamise. Määrus jõustub üldises korras, kuid määruse paragrahvi 7 rakendatakse tagasiulatuvalt 2022. aasta algusest, st eelarveaasta algusest. Määrust rakendatakse tagasiulatuvalt seetõttu, et vanglad saaksid kasutada 2022. aasta eelarvevahendeid aasta algusest ja palgamäärus võimaldaks tõsta ka nende vanglaametnike põhipalka, kelle põhipalk on praegu kõrgema palgamäära lähedal.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrusel ei ole vahetut puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Mõjutatud sihtrühma suurus on väike, kuivõrd muudatused mõjutavad vaid vanglateenistujaid. Määrus avaldab mõju Eesti vanglatele, st mõjutatud on kolm valitsusasutust (Tallinna Vangla, Tartu Vangla ja Viru Vangla), mis kokku moodustavad alla 5% kõikidest valitsusasutustest.

Viru Vangla koosseisu muudatustega ei kaasne suuremahulisi personalitegevusi. Viru Vangla koosseisus muudetakse ühte teenistuskoha nimetust. Lisaks muudetakse üks vanemkaplani ametikoht kaplani ametikohaks. Muid sisulisi muudatusi koosseisus ei tehta. Seetõttu on mõju ebaoluline. Kriminaalhooldajaid, kelle ametinimetust muudetakse, on muudatustest teavitatud ja nende töö sisu jääb ametinimetuse muutmise järel samaks. Muuta tuleb vaid ametijuhendis märgitud ametinimetust.

⁴ Vabariigi Valitsuse 09.12.2021 määrusega nr 116 „Töötasu alammäära kehtestamine“ kehtestati alates 1. jaanuarist 2022. a kuutasu alammääraks täistööajaga töötamise korral 654 eurot.

Vanemkaplani ametikoht on vakantne, mistõttu ei kaasne ka selle ametikoha muudatusega täiendavaid personalitegevusi. Koosseisumuudatuste mõju ulatus on väike, sest need ei mõjuta vangla töökorraldust oluliselt. Ühe vanemkaplani koha muutmine kaplani ametikohaks ei mõjuta kaplanaadi tööd oluliselt, sest üks vanemkaplani ametikoht on vakantne ja vahetult enne muudatust täitis kõiki vanemkaplani ülesandeid teine vanemkaplan. Muudatuse tulemusel on vanglal lisaks üks kaplani ametikoht, mis võimaldab lisaressurssi kinnipeetavate usuliseks teenindamiseks. Seega saab muudatuse mõju pidada positiivseks.

Isikliku toimikuga tutvumise taotluse ja kinnipidamisõiendi väljastamise taotluse lahendamise pädevuse andmine Viru Vangla haldusosakonnale vähendab vangla direktori ja teiste põhitegevusvaldkonna teenistujate koormust, mis seni kulus neile tugitegevustele. Ühtlasi väheneb põhitegevusvaldkondade koormus ja vangla direktori alluvuses olevate õigusvaldkonna teenistujate koormus, kuivõrd need vaided ja kahjunõuded, mis ei puuduta vangla põhitegevusvaldkondi, lahendab edaspidi haldusosakond. Nendest tegevustest vabanev ressurss on võimalik suunata põhitegevusvaldkonda ja taasühiskonnastamise. Samuti väheneb õigusvaldkonna teenistujate kohtumenetluste koormus, sest osa kõikide vanglate kohtumenetlustest suunatakse Viru Vangla haldusosakonna koosseisus olevale õigusteenistusele. Positiivseks saab pidada, et sarnaste kohtuvaidluste ühte keskesse üksusesse suunamise tulemusel saab ühtlustada vanglate õiguspraktikat. Need on ühekordsed tegevused, mis ei mõjuta vangla muid struktuuriüksusi.

Palgamääruse muudatused mõjutavad vaid vanglateenistujaid. Muudatuse sihtgrupp on kõik vanglaametnikud, kelle majanduslikku toimetulekut muudatus mõjutab. Mõjutatud sihtgrupi suurus on alla 5% kogu Eesti riigiasutuste, ametite, inspeksioonide ja kohalike omavalitsuse teenistujatest. Seega on mõjutatud sihtgrupp väike. Palgamäärade muutmine avaldab mõju vanglaametnikele ja vanglas töötavatele riigiametnikele, kelle palku on muudetud vahemike tõttu võimalik tõsta. Vanglaametnike ja vanglas töötavate riigiametnike palgamäärade muutmine võimaldab tõsta vanglaametnikule määratud põhipalka olukorras, kus talle on praegu määratud palgamäär maksimum või põhipalga tõstmise korral takistaks palgamäär põhipalga tõstmist. Ebasoovitava mõju kaasnemist ei ole ette näha, samuti puudub tarvidus muutustega kohanemiseks kavandatud tegevusteks. Mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna vanglaametnikud puutuvad muudatustega kokku reeglipäraselt, kuid mitte igapäevaselt, nt üks kord aastas. Ebasoovitava mõju kaasnemise riski ei ole, sest muudatuste tulemusena ei vähene isikute sissetulek, pigem võib see suurened, sest isikule saab määrata kõrgema põhipalga. Pigem on muudatustel positiivne mõju, kuna need võimaldavad paindlikumalt rakendada personalipoliitika põhimõtteid. Kokkuvõttes on muudatuse mõju ebaoluline.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Muudatusteks vajaminevad rahalised vahendid on olemas vanglate eelarves. Määruse rakendamisega ei kaasne tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määruse §-d 1–6 jõustuvad üldises korras. Määruse § 7 rakendatakse tagasiulatuvalt 1. jaanuarist 2022. aastal. Muudatused ei eelda täiendavat aega ettevalmistus- ja personalitegevusteks. Tagasiulatuva rakendamine on seotud uue eelarveaasta algusega ja palgatõusudeks kasutatavate vahendite lisandumisega, mille jaotumine otsustati 2021. aasta lõpus. Kuna rahalised vahendid on planeeritud eelarveaasta algusest, siis rakendatakse ametnikele soodsamat olukorda tagasiulatuvalt.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu ei esitatud kooskõlastamiseks EIS-i, kuna määrusega kehtestatud muudatused puudutavad vaid vanglate töökorraldust ega mõjuta teiste asutuste tegevust. Vanglad on neid puudutavatest muudatustest teadlikud. Paragrahvi 7 muudatused kooskõlastati Siseministeeriumiga e-kirja teel osas, milles muudetakse Sisekaitseakadeemias töötavate vanglaametnike palgamäärasid.

Rait Kuuse

Asekantsler